

יו"ל ע"י רשת כוללי יום הששי
"יוסף הצדיק"

ע"ש מהרי"ץ זצוק"ל גאון רבני תימן ותפארתם
ולע"נ יוסף מתי בן אהרון זצ"ל

בנשיאות מרן פוסק עדת תימן הגאון רבי **יצחק רצאבי** שליט"א
ובראשות הרה"ג רבי **יוסף צברי** שליט"א

שורש המנהג

מרכזי - אלעד, ביהכנ"ס "מקום מקדש", 052-712-62-72 / סניף - נתיבות, ביהכנ"ס "בית מהרי"ץ והרש"ט", 08-9948159 / סניף - בית שמש, ביהכנ"ס "נחלת חיים", 050-4145263

מדברי מרן הגאון
רבי **יצחק רצאבי** שליט"א

דבר המערכת

מה נכבד היום בהופעת גליונינו "שורש המנהג" גליון מס' 9, מכל רחבי ארצינו הקדושה מגיעות התגובות החמות של בני עדתינו, על שמחתם בקוראם על שרשי מנהגי האבות, צעירים ומבוגרים ישמחו בו, בחורי הישיבות הקדושות, ואף רבנים חשובים נתנו בגליונינו את עיונם, לשמחתינו הרבה. בביקוריו של ראש הכולל ברחבי ארה"ק, נפגש הרב עם בני ק"ק צפת, וראה שגם שם הגיע שם פעולות הכולל, (ראה ידיעה נפרדת)

שמחה נוספת היא לנו להודיע כי בסיעתא דשמיא נפתח סניף נוסף לכולל יום הששי "יוסף הצדיק" לבידור מנהגי תימן בעיר בית שמש, אשר בו לומדים אברכים חשובים בני עדתינו. סניף נוסף זה הוא הנדבך השלישי במוסדות התורה של הכוללים, והוא נוסף לכוללים הפועלים באלעד ובנתיבות.

המאמר האחרון על צורת עטיפת הטלית, גרר כאמור תגובות רבות, כצפוי. רבים רבים לא האמינו עד כמה מנהג חשוב זה נשתכח, וכאשר ביררו את הדבר אצל זקני משפחתם נוכחו לדעת כי אכן כך היה העיסוף עד הדור האחרון. אפילו זקנים מבני עדות אחרו, כזקני עדת תונים ומרוקו, העידו כי זה היה העיסוף שבו התעטפו אף הם בחו"ל.

תקותינו כי אכן עמלינו ישא פרי, ועדתינו הקדושה והמפוארת, תהיה מאוחדת תחת המטרה האמיתית להיות דוגמא לכל שבטי ישראל, להליכה בדרכי אבות, ליראת השמים והתמימות הטהורה שהיתה נחלת אבותינו, והדור הצעיר יוכל למצוא באבותיו את כל אשר בן תורה חפץ בו, תורה ועיונה, מוסר ודרך ארץ, והשושלת המפוארת לא רק שלא תתנתק, אלא תלך ותחזק ותאיר בכל הארץ והעולם אכ"ר.

מקור הביטוי ימים נוראים ומשמעותם

להשחית את הארץ, מ"מ דרשוהו חז"ל לכל הדורות על ישראל ביום כיפורים, שהוא יום ה' הנורא מאוד בלשון יחיד. וממילא הבאים אחריהם, הרחיבוהו ללשון רבים, לכלול בכך גם את ראש השנה, שהוא יום הדין, ואח"כ הוסיפו גם את הימים שבנתיים, ולאחר מכן יש שהוסיפו גם את כל חודש אלול שלפניהם, ובפרט שמצינו כעין זה שיום הדין שיהא לעתיד לבוא, נקרא גם כן יום נורא, כמו שנאמר לפני בא יום ה' הגדול והנורא (יואל ג', ד'. מלאכי ג', כ"ג):

וכאן יש להבין, דהרי ימי אלול ואפילו ימי הסליחות שקודם ראש השנה אינם ימי דין, וכך מבואר בשו"ת נודע ביהודא קמא (אורח חיים סימן ל"ב ד"ה ומה) שאדרבא ימים אלו הם ימי רחמים ורצון וכו' ובראש השנה הוא שמתחיל הדין, ואומרים המלך הקדוש וכו'. ולא עוד אלא שכתב כי כל עשרת ימי תשובה אינם נקראים ימי דין, אדרבה ימי רחמים, רק ראש השנה ויום הכיפורים הם ימי דין וכו', ומה שכתב המ"א (סימן ח"פ סק"ג) דמיום ראשון של סליחות נקראים ימים נוראים, הוא רק לכי האיי גוונא דמיירי התם שמתאספים רבים לבית הכנסת, ויש בושה לעמוד בחוץ יעוש"ב:

אבל אין הכרח שזו סתירה, כי אע"פ שהם ימי רצון נחשבים מאידך ימי מורא ואדרבה יש לומר שזה גורם לזה. ויה"ר שנזכה לנצל ימים אלו, בבחינת שובו אלי ואשובה אליכם.

{מתוך כתי" של מרן שליט"א,
שעדין לא יצא לאור}

ימי הרחמים והסליחות אשר אנו נמצאים בתוכן, נקראים גם בפי ההמון בשם **ימים נוראים**, נתעוררתי לחפש ולחקור מהיכן מקור הסגנון ימים נוראים, יען כי לא מצאנוהו במקראות ולא בספרי חז"ל. ואכן ראיתי בספר בנין שלם שפה ברורה (זכרון יעקב ה'תשס"ח) דף קי"ג שמנה תיבות הללו, שהמכוון בהם לראש השנה עשרת ימי תשובה ויום כיפור, יחד עם עוד עשרות מילים שחידשו הקדמונים, כגון דגש, איכות כמות, יין שרף, ודומיהן יעש"ב. ולא ציין מקורו:

ומסתברא לענ"ד שהמילים **ימים נוראים** נוסדו על פי דרשת חז"ל, בפסוק "וה' נתן לפני חילו וגו' כי גדול יום ה' ונורא מאוד ומי יכילנו" (יואל ב' י"א). **וה' נתן קולו**, זה ראש השנה שבו תקיעת שופר. **חילו**, אלו ישראל שהם מזדעזעים וחרדים מקול השופר וחוזרים בתשובה, כדי לזכות בדין ביום הכיפורים. **כי רב מאוד מחנהו**, אלו המלאכים שמלמדים (על ישראל) זכות וחובה. **כי עצום עושה דברו**, שהוא מעצים כוחם של צדיקים שעשו רצונו [פירוש הקב"ה מחזק כוחם, כי התורה שעוסקים בה נקראת תושיה, לפי שמתשת כוחו של-אדם כדאיאת בסנהדרין דף כ"ו ע"ב]. **כי גדול יום ה' ונורא מאוד**, זה יום הכיפורים שבו ספרי חיים וספרי מתים נחתמים, ע"כ:

ואף שפשט הפסוק קאי על הארבה אשר שלחו ה' אז בזמן יואל הנביא

בענין גלילת ספר תורה בזמן ההפטרה, ומקום אמירת "מה רב טובך"

לגוללו, ויש מפרשים עד שיסגר כדי לגוללו" עכ"ל. וכ"כ המחזור ויטרי {ס' קכ"ו}: "והאידינא נהוג עלמא מכי התחיל לגוללו, דלאו דווקא שיגלל קאמר, אלא מכי התחיל כמאן דגליל דמי". וכ"כ הפמ"ג {בא"א קמ"ז סק"י} דהעולם לא נוהגין כהשו"ע וסמכי על תחילת הגלילה.

ובשו"ת כנסת הגדולה {לגר"ח בנבנישתי ס' ב'} ביאר את טעם מחלוקתם, שהסוברים שאין להתחיל עד שגומרים את כל הגלילה, סוברים שטעם הדין הוא כדי שיתן הגולל אל לבו לשמוע ברכת המפטיר וקריאתו, וכל שלא נגמרה הגלילה חשש זה קיים, וכמו שמפורש הדבר בלשון רש"י והשו"ע, אך הסוברים דסגי בתחילת הגלילה, ס"ל שטעם הדין שלא יתחיל עד שיגוללו, הוא משום בזיון הס"ת, שמתחילים לקרוא בנביא קודם שגוללו הספר, ונראה כאילו אין הפרש חשיבות בין התורה לנביאים. לטעם זה, כל שהתחילו לגוללו, ניכר הדבר שיש הפרש בין התורה לנביאים, שהרי התחילו לגוללו.

נמצינו למדים, כי האומרים "מה רב טובך" קודם ההפטרה, ובכך גומרים את כל גלילת הס"ת קודם ההפטרה, מקיימים את ההלכה על פי דברי רש"י והשו"ע, ואלה שאינם עושים כן יצטרכו להסמך על הפוסקים המתירים את תחילת הגלילה קודם ההפטרה.

מקום אמירת מה רב טובך

יש לברר, מה טעם נוהגים בקהילותינו לומר את פסוקי "מה רב טובך וגו' לך ה' הגדולה וגו', בעת גלילת ספר התורה או אח"כ, האם קשורים פסוקים אלו לספר תורה שקראנו בו, או שהם מעצם סדר התפילה. ובפרט, שלא מצאנו עדות אחרות הנוהגות כן.

ומצאנו מקור נפלא למנהיגו, בספרו של אחד מגדולי הראשונים והפוסקים לא נודע שם כבודו, הלא הוא רבינו בעל הכלבו, שכתב בענין זה וזה לשונו: "ונהגו שיאמר הגולל בעת הגלילה" לך ה' הגדולה והגבורה והתפארת והנצח וההודו" וכל הפרק עד ומהללים לשם תפארתך. והטעם: לפי שבכל פסוק מהן מצינו מלבוש במקום אחד, ואומר אותה כשהוא מלביש הספר" עכ"ל.

מדברי רבינו הכלבו למדנו, כי פסוקי לך ה' הגדולה, אינם מסדר התפילה, ואינם שייכים למוסף וכדו', והוכחה לכך שהרי אף בתפילת מנחת שבת אומרים בפסוקים אלו, הרי שיש בהם את הקשר לספר תורה, ועתה ביאר לנו הכלבו כיצד הם קשורים לס"ת, והוא כי פסוקים אלו הם "פסוקי גלילת הס"ת", והטעם שנבחרו פסוקים אלו דווקא, לפי שבתנ"ך מוזכרים מידות אלו שבפסוק חל ה' הגדולה וגו' בהקשר ללשון מלבוש, לכן אנו אומרים אותם בהקשר להלבשת ספר התורה.

בקהילות תימן קיימים שני מנהגים לגבי זמן אמירת "מה רב טובך" בסוף קריאת התורה בשבת, וזמן תחילת ההפטרה. מנהג רוב הקהילות, שלאחר שהמפטיר גומר את הקריאה, מכסים את ספר התורה במטפחת, ואז מתחיל הקורא את ברכות ההפטרה, ולאחר הפסוק הראשון בהפטרה ממשיכים לגמור את גלילת ספר התורה. את אמירת ה"מה רב טובך" מתחילים לאחר סיום ההפטרה. מנהג נוסף הוא, שלאחר שמסיים המפטיר את ברכות התורה, אומרים הגולל והקהל "מה רב טובך" ולאחר מכן מתחיל העולה את ההפטרה וברכותיה. במאמר זה נביא את המקורות למנהגים אלו, ואת הבעיות ההלכתיות הקיימות בהם, וכיצד ראוי לנהוג למעשה.

איסור הגלילה בזמן ההפטרה וברכותיה

בגמרא {סוטה ל"ט ע"ב} מובא דין, שאינו ידוע לרבים: "ואמר רבי תנחום אמר רבי יהושע בן לוי, אין המפטיר רשאי להפטיר בנביא עד שיגלל ספר תורה". ופרש"י: עד שתגלל ס"ת- במטפחתו, כדי שלא יהו הגוללים טרודים מלשמוע ההפטרה מפי המפטיר".

וכן נפסק בשלחן ערוך {או"ח ס' קמ"ז ס"ז}: "אין המפטיר מתחיל עד שיגמרו לגלול הס"ת, כדי שלא יהא הגולל טרוד ויוכל לשמוע ההפטרה". וכן פסק הרמב"ם בפ"ב מהל' תפילה הלכה י"ג. בגמרא ובהלכה דין זה מבואר כאיסור פשוט וברור, אפילו אם הקהל יושבים ודוממים, ולמרות שבהשקפה ראשונה הגולל סובר שהוא יכול להקשיב לברכה ולגלול יחד, מכל מקום עלינו לקבל את דברי הגמרא וההלכה כפשוטם, שיש איסור לגלול ולהקשיב.

מכיון שבלשון רש"י והשו"ע, מבואר שצריך שיתרכז הגולל וישמע גם את ברכת המפטיר וגם את ההפטרה במלוואה, עלינו להתעורר ולשאול, כיצד נהגו אבותינו להקל לכאורה באיסור פשוט, כאשר היו גוללים בזמן שאומר המפטיר את ההפטרה?

{אגב- במאמר מוסגר ראוי לציין כאן, כי מדין זה מבואר כמה גדלה מעלתה של ההפטרה, עד שחכמים עשו דין מיוחד שהגולל לא יטרד מלשומעה כולה. וכמה יש להתאונן ולמחות על מנהג קצת מעמי הארץ באיזהו מקומן, שחושבים כי בעת שהגיע זמן ההפטרה זהו "זמן ההפסקה", ויוצאים מבית הכנסת לשוח שיחה בטלה, ובמעשיהם הם ממש מבזים את ההפטרה, ואיסור גמור בידם, וראוי לבטל מנהג זה מיסודו, אך בדרכי נועם}.

אמנם, מצאנו כמה דעות בראשונים ובפוסקים, הסוברים כי בדין זה ניתן לסמוך ולעשות את תחילת הגלילה קודם שיתחיל המפטיר את ההפטרה וברכותיה, ואם עשה כן יכול להמשיך אח"כ את הגלילה אף בעוד קורא המפטיר את ההפטרה.

וכ"כ המאירי {בחיודושי למגילה כ"ה ע"ב}: "אין המפטיר רשאי להתחיל בהפטרה עד שיגלגל הספר, ופירשו עד שיתחילו

¹ אפשר להשתמש בזה בדברים אלו כבחינה לבדיקת הבקיאות בפסוקי התנ"ך בקבוצות של צעירים או מבוגרים, דבר היכול לחבב את התנ"ך על הציבור.

בעת ברכות המפטיר, ולא כתב שנהגו לסמוך על "תחילת הגלילה" כתב בחריפות שלא לומר בעת הגלילה את פסוקי ה"מה רב טובך" מטעם "הפסק", וז"ל: ומכאן תבין דלאו שפיר עבדי אותם קצת שאחר גמר קריאת מפטיר בס"ת אומרים הציבור מה רב טובך וכו', דודאי הוא הפסק.

{האמת, שלפי היוצא מדברי מהרי"ץ, אם באמת נחבר את כל דבריו, יוצא שצריך להקפיד שלא לגלול כלל בעת הברכה וההפטרה, וגם לא לומר אז כלום, וא"כ יצטרכו לגמור כל גלילת הס"ת כולה קודם ברכת ההפטרה וכל הקהל יושב ושותק, ולא ראיתי מי שכתב כן או מי שנהג כן בימינו}.

אם כל רצונינו לנסות להעמיד את דבריו של גאון עוזינו מהרי"ץ, ולמרות שישבנו על הדברים בחבורה, לא הצלחנו וגם לא מצאנו מי שהצליח לפענח את דברי קדשו, כאשר ישנם כמה קושיות על דבריו שאין עליהם תשובה:

- א. דין "הפסק" זה, בין המפטיר להפטרה, לא מצאנו זכרו לא בראשונים ולא באחרונים, ומהיכן לקחו מהרי"ץ?
- ב. מכל התכאליל מפורש, שמעולם לא נהגו לחוש להפסק, {כמובא לעיל} ואדרבה, עשו הפסק עצום בין המפטיר להפטרה, ובחלקם מובא שאפילו החזירו את הספר להיכל וסגרוהו, ונמצאו דברי מהרי"ץ נגד מנהג תימן הקדום לכאורה?
- ג. כאן לא מדובר בהפסק בדיבור של חול, אלא באמירת פסוקים, וכבר מצאנו שכתב מהרי"ץ בעצמו שפסוקים אינם הפסק, כל שכן פסוקים אלו שהם פסוקי הלבשת ספר התורה, ומה טעם יחשבו להפסק.

המנהג בימינו

המנהג הקדום לפי הנראה מכל התכאליל, היה לעשות הפסק גדול בין המפטיר לקריאת התורה. בתכלאל קדמוניות {עמ' י"ט} מובא: "וכשמשימין לקרוא בס"ת מחזירין אותו למקומו ואמר קדיש, ואח"כ מתחיל המפטיר בנביא". וכ"כ בתכלאל משתא-שבזי {עמ' ע"ד-ע"ו} בפירוט יתר, שלאחר שמשלימין, גוללין ס"ת ואומרים: ברוך ה' אשר נתן מנוחה וכו', ימלוך ה' וגו', מזמור לדוד וכו' ומכניסים הספר ואומר קדיש, ויושבין הקהל ועומד המפטיר בנביא וכו'. כמו"כ שמעתי מפי מו"ר הגר"י רצאבי שליט"א שכ"ה כמעט בכל התכאליל שעייין בהם. {בשו"ת אדני פז ח"ב סי' כ"ב הביא שבתכלאל שהיה אצל הגר"ד חגבי זצ"ל מובא לומר מה רב טובך בין המפטיר להפטרה}.

בימינו רוב הקהילות נוהגות שבעת הברכה על ההפטרה יכסו את הס"ת במטפחת, ורק לאחר שמתחיל בהפטרה, עומדין וגוללין הספר. {ונראה שנשתנה המנהג עפ"י מהרי"ץ}.

אלא, שלכאורה עדין אין מנהג זה יוצא את ידי ההלכה כתקנה. שלא מבעיא לדברי רש"י השו"ע ומהרי"ץ בעצמו, שכתבו שיש לגמור את כל הגלילה קודם תחילת ההפטרה, אלא אפילו לאותם ראשונים ופוסקים, המצריכים לשלל הפחות תיעשה אז רק

והאמת שלא ראיתי מי שיצא לבאר ולציין את הקשר המידות המוזכרות בפסוקים אלו לענין ההלבשה, לכן ראיתי צורך להביא מה שעלה במצודתי, את הזכרת לשון המלבוש במידות אלו בפסוקי התנ"ך¹:

גדולה - ה' אלוהי גדלת מאוד הוד והדר לבשת" {תהילים ק"ד, א'}; וכן: "ומרדכי יצא מלפני המלך בלבוש מלכות וכו' ועטרת זהב גדולה" {אסתר, ח', ט"ו}

גבורה - התתן לסוס **גבורה התלביש** צוארו רעמה" {איוב ל"ט, י"ט}.
תפארת - "עורי עורי לבשי עוזך ציון, לבשי בגדי תפארתך" {ישעיה, נ"ב, א'}.

נצח - "ויז נצחם על בגדי וכל מלבושיהם אגאלתי" {ישעיה ס"ג, ג'}.
הוד - "והוד והדר תלבש" {איוב מ, י'}.

כי כל בשמים - "אלבשי שמים קדרות" {ישעיה נ', ג'}.

ובארץ - "תהום כלבוש כסיתו" {תהילים ק"ד, ו'}.

לך ה' הממלכה - "ביאו לבוש מלכות אשר לבש בו המלך" {אסתר ו', ח'}.

והעושר - "כי הלבישני בגדי ישע מעיל צדקה יעטני" {ישעיה ס"א, י'}.
"והכבוד" - "כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה" {תהילים מ"ה, י"ד}.

"ובידך כח" - "ברב כח יתחפש לבושי כפי כתנתי יאזרני" {איוב ל' ח'}.

לאחר שנתבאר כי פסוקי מה רב טובך ולך ה' הגדולה הם פסוקי הלבשת הס"ת, ישנה מכאן ראייה גדולה לשיטת הסוברים לומר בעת גלילת הס"ת פסוקים אלו, ולא לחוש להפסק, ואדרבה, פסוקים אלו שייכים ומכוננים לענין, ולא נתקנו אלא לאומרים בעת הגלילה והלבשת הספר והעמדתו. ואילו נבוא לאומרים אחר ההפטרה בעוד שהספר כבר מלבוש, אין לכאורה טעם ושייכות לאמירתם.

ומכאן ניתן לברר עוד נקודה חשובה במנהג, והיא בעת סיום קריאת התורה במנחת שבת, שיש שקנו את העליות

התמונה באדיבות הרב מאיר לוי שליט"א מתוך ספרו "אור ההלכה" מהדורת תשע"ב

ורוצים לומר להם "מי שברך", ומאידך צריך לומר גם "מה רב טובך" וכו', שאז יש להקפיד לומר פסוקים אלו דווקא בעת גלילת והלבשת ספר התורה, ולא לומר את המי שברך

כדי הגלילה, ואח"כ לומר פסוקים אלו בעוד שהס"ת לבוש וסגור. והרוצים לומר ה"מי שברך" על הס"ת דווקא, יאמרוהו כשהוא מכוסה, ואח"כ יגלוהו בפסוקיו, או יברכום לאחר מכן כשהס"ת לבוש וסגור.

דברי מהרי"ץ בנידון

אלא שמצאנו גאון עזינו מהרי"ץ, שלמרות שהביא בספרו {עין חיים דף קל"ט ע"א} הלכה פסוקה זו, שלא יגללו הספר,

¹ בעץ חיים תפילת שמיני עצרת דף פ"ד ע"א: "אבל פיוט או מזמור לא היו הפסק, דלא היו סלוק וסיום כמו קדיש".

הרב הראל אשואל יצ"ו כולל "יוסף הצדיק" אלעד

בענין מנהג הפסיעות

כתבו הפוסקים שלאחר שפסע ג' פסיעות יעמוד במקומו עד קדושה ש חזרת הש"ץ. הנה מקור דין זה מהגמ' יומא נג: "כיון שפסע ג' פסיעות התם אבעיא ליה למיקם".

ולכאורה נראה מפשט הגמ' שבאה לאפוקי שלא יפסע מיד חזרה ג' פסיעות [דהוה ליה ככלב ששב על קיאן] וא"כ אין איסור לשבת או אפילו להלך [כל עוד אינו פוסע לפני המתפלל וכו'].

ואם כנים דברינו, מנהגינו מיושב טפי, שלאחר שפסע ג' פסיעות. נשאר לעמוד במקומו בצורה שנוחה לו ביותר [ואין דין מיוחד של הצמדת הרגלים זו לזו]. וכל מה שאין מסתובבים בביהכנ"ס לאחר סיום התפילה הוא מצד כבוד התפילה [אבל אין דין מיוחד בפסיעות שאסור לנוע וחייב לעמוד על עומדו]. ודו"ק.

בענין הגעלה

והנה מנהג תימן בסעודות גדולות שלפני הסעודה מביאים פירות ומיני מגדים וכל אחד מברך עליהם בפני עצמו.

ולעומת זאת בברכת נטילת הידיים ובבציעה על הלחם אחד מברך לכולם. וכבר תמה על זה הרה"ג איתמר כהן בספרו מתנות כהונה (עמו' 225) ולכאורה ניתן להסביר מנהגינו ע"פ הגמ' בברכות מג' "כיצד סדר הסבה..... הביאו להם יין כל אחד מברך לעצמו עלו והסיבו...בא להם יין.....אחד מברך לכולם". והנה מבואר בברייתא

לכבוד הבה"ח עדין לגאון ר' אהרן חלא יצ"ו

מכתבו החשוב הגיעני, ואענה בקצרה על דבריו המחכימים.

לגבי ההוכחה מהגמ' בב"מ, באמת לא התכונתי שבגמרא יש הוכחה מפורשת שלא מתעטפים על הכתפים, {שכן גם לפי מנהג העטיפה על הכתפים, לפי מציאות הטליתות כיום שהם מלבניות, ואת האורך מקפלים על הכתפים, גם האורך הוא סימן מובהק, כיון שהוא מתקפל, והרוחב הקצר נראה משתלשל מאחוריו}, אלא באמת הבאתי ראיה שמציאות העיטוף נשתמרה אפילו בדברי הסמ"ע במנהג אשכנז לפני מאות שנים, וכך הם למדו פשט בגמ', ואגב, אין מי שלמד פשט אחר בגמ' ושהיתה מציאות עיטוף שונה מסוגיא זו. ומה שתמהו התורת חיים והסמ"ע, הוא מכיון שלשון "טלית" היא לשון כוללת למלוש, ולפי מציאות הבגדים {לכה"פ בזמנם, שכולם הלכו בבגד עליון ארוך, כמו "חליפה ארוכה" בימינו}, באמת האורך ניכר לעומד מאחרי האדם, וחלק הקצר שהוא הרוחב נמצא סביבו, ולכן הוצרכו לבאר דאיירי במציאות כטלית מצוה ש"אורכו היה מעוטף סביבו".

תחילת הגלילה, כיסוי הס"ת במטפחת לכאורה אינו עונה על הגדר של "תחילת הגלילה". שהרי בקהילותינו גלילת הספר, הינה גלילתו על מקום התפר, כיסויו במטפחותיו, והעמדתו וסגירתו. כיסוי לבד במטפחת, לא מהווה שום תהליך של "תחילת" הגלילה" שאותו ממשיכים אח"כ, ואדרבה, לאחר שמתחיל המפטיר בהפטרה, סותרים את פעולת הכיסוי, ואז גוללים את הספר כראוי למקום התפר וכו'. ונמצינו עומדים ושואלים, א"כ עד מה נסמך מנהג העולם?

אכן, כבר ישב הגר"ע בסיס שליט"א {באדני פז הנ"ל} מנהג זה, וכתב שהוא עפ"י חידושו של הפרישה {קמ"ז סק"ו} בדין זה, שנקט טעם חדש שאינו מופיע בדברי הראשונים, והוא, שהטעם שצריך הפרש בין הס"ת להפטרה, הוא "משום שלא יסברו העם שההפטרה כתובה בספר תורה". לפי טעם זה, אם אכן רק "מכסים" את הס"ת, באמת לא יסברו העם שההפטרה כתובה שם.

אמנם, טעם זה של הפרישה, מחודש הוא, ולא מצאנו לא חבר בראשונים, וכ"ש שאין זה כדעת השו"ע שסבר כרש"י דהטעם הוא משום טרדת הגולל. לא זו אף זו, שבספר שמן המאור {על השו"ע, לגר"מ שלזינגר, פראג תקע"ו}, הקשה ע"ד הפרישה הנ"ל קושיות עצומות בזה"ל: "אני תמה עליו היאך עלה על דעתו להמציא טעם חדש מלבנו, הא אנו קי"ל כר' יהודה במגילה דף ל"ב דלא חיישינן שיאמרו ברכות כתובות בתורה, ועיין מ"א קמ"ה סק"ב דדוקא בתרגום יש לחוש כן שהוא פי' התורה, משא"כ בברכות, ומכל שכן בהפטרה דאין לחוש, וגם בגמ' סוטה איתא וכו' עד שיגלול ס"ת, משמע שמביאים ספר נביאים לפניו והיאך יאמרו שהפטרה כתובה בתורה" עכ"ל.

מכל זה נראה לענ"ד, שאין ראוי לסמוך על דברי הפרישה לבד, לעבור על דין מפורש בגמרא ברמב"ם ובשו"ע, ולכן ברוב הקהילות, שאינם אומרים מה רב טובך וגומרים הגלילה קודם ההפטרה, עליהם להקפיד לעשות לכל הפחות את תחילת הגלילה כראוי, ולא להסתפק רק בכיסוי הספר, אלא שלפני תחילת המפטיר את ברכת ההפטרה יכוונו את הספר ויריעותיו שיעמדו כנגד התפר, ואז יכסוהו, ולאחר שיתחיל את ההפטרה הרי שהספר כבר עומד ומוכן על מקומו, ונמצא שבאמת נעשית תחילת הגלילה כדן, ואז ניתן לסמוך על הפוסקים המתירים שכל שנעשית תחילת הגלילה ניתן להמשיכה בזמן ההפטרה.

היוצא מכל האמור לעיל:

קהילות שנהגו לומר "מה רב טובך" וגומרות לגלול את הס"ת קודם תחילת ההפטרה, כדן עושים, ולא ישנו ממנהגם.

בשאר הקהילות שנהגים רק לכסות הספר בין המפטיר להפטרה, ראוי ללמד שיקפידו לכה"פ לכוין את יריעות הספר על התפר {כדי לצאת את ההלכה שצריך לפחות תחילת גלילה אז}, ורק אח"כ יכסוהו ויתחיל המפטיר בברכות ההפטרה.

במנחת שבת, יש לומר את פסוקי ה"מה רב טובך" תוך כדי גלילת הספר, כיון שהם פסוקי גלילת והלבשת הספר, ולא לאומרים אחר העמדתו.

בזמן ההפטרה על הקהל להקשיב לברכות המפטיר ולקריאתו, וח"ו לעשות הפסקה ולצאת בזמן ההפטרה מבית הכנסת, שעון פלילי הוא וראוי לבטלו.

ביני עמודי

הערות והארות שנתחדשו לאברכים בי מדרשא

תאוות המאכל חשוב כבתוך הסעודה, וא"כ הכא נמי הטעם דאין מברכים על הפירות ומיני קליות שאחרי הקידוש, מפני שבאים לגרר תאוות המאכל וחשיבי כבתוך הסעודה ולכן אין מברכין אחריהם.

ביותר קשה לטעם זה, דאיתא קרא "וקראת לשבת עונג" ודרשו רבותינו ז"ל שבמקום שאתה קורא לשבת דהיינו הקידוש, שם תהא עונג דהיינו הסעודה, ואפילו אם בשעה שקידש היה דעתו לאכול בבית אחר אינו יוצא בזה יד"ח קידוש. והרי בכל תחילת סעודה מבלי קידוש כגון ביום חול, אם בירך המוציא על דעת לאכול במקום אחר יצא ידי חובה, א"כ חזינן דאין בעיה באמצע סעודה לעקור למקום אחר אם היתה לו כונה לזה מעיקרא, וא"כ הכא לפי הטעם שהקידוש הוא אתחלתא דסעודה מדוע א"כ אם היתה לו כונה לאכול במקום אחר את הסעודה אינו יוצא בזה יד"ח קידוש. וצע"ק.

ואולי הענין הוא בזה שעכ"פ בעינן שיאכל דבר שהוא במקום הקידוש ולא חייב לאכול את כל סעודתו במקום הקידוש, ואת זה גופא דרשינן מ"וקראת לשבת עונג" שבמקום שאתה קורא שם תהא עונג דהיינו הסעודה.

אלא שמהגמרא בפסחים דף קא. משמע שבעינן שכל הסעודה תהא במקום הקידוש, וא"כ הדרא קושיא לדוכתא, כמו שלגבי סעודה בלא קידוש אין שום בעיה לעזוב את הסעודה באמצע ולעבור למקום אחר אם היתה כוונתו לזה מעיקרא, א"כ אף הכא לפי הטעם שהקידוש הוא אתחלתא דסעודה צריך שלא תהא בעיה לעבור למקום אחר לאכול לאחר הקידוש אם כוונתו היתה לזה מעיקרא, שהרי מבואר שאף אם קידש הוא התחלת סעודה, מ"מ אף אם היתה כוונתו לעבור לאכול לאחר הקידוש במקום אחר אינו יוצא בזה יד"ח הקידוש והטעם לזה צריך ביאור.

כתובת המערכת: רחוב ברטנורא 18/7 אלעד.

ממשיך רבינו יהונתן שכאשר הטלית שלו גם את האורך הוא יוכל לשער, אפילו שהוא יותר ארוך מהרוחב. דברך בבאיור הסמ"ע נכוחים וברורים, וכל ג' המהלכים שכתבת כלולים ברעיון אחד, שאכן הרוחב קל לשער כיון שהוא מתוח על גוף האדם, וכן הסמ"ע שם הזכיר לשון "קומת" האדם, וכוונתו לנקודה זו.

ב. מה שכתבתם לגבי דברי הראשונים בשבת המוכיחים את מנהגינו בצורת העיטוף לחתן, אכן, בלומדינו בכלל סוגיא זו ראינו בהרחבה את כל דברי הראשונים בענין, ואת ההוכחות הנפלאות למנהגינו, דבר שציינתי בקצרה גם בשיעור שמסרתי בנתיבות על הסוגיא. במסגרת הקצרה והמצומצמת של "עלון" אין באפשרותי להרחיב כרצוני, ודין גרמא שלא הבאתי מענין זה, מכיון שרציתי לנצל את המסגרת שהוקצתה לי לברר את מנהג העיטוף עצמו. {וגם על זה לבד כתבתי רק רבע ממה שחפצתי}.

בברכת יגדיל תורה ויאדיר
יוסף צברי

שלפני הסעודה כ"א מברך לעצמו משא"כ בתוך הסעודה אחד מברך לכולם ולהביא כמנהיגנו.

ומבאר רש"י את החילוק ד"ה אחד מברך לכולם - דכיון דהסיבו הוקבעו. כלומר ברגע שהוקבעו לסעודה חשיבי כיחידה אחת ואחד מברך לכולם משא"כ קודם הסעודה, וה"ה למנהגינו כאשר נוטלים ידיים ומתישבים לסעודה הוקבעו לסעודה ולכן אחד מברך לכולם. ודו"ק.

הרב נתנאל פאיז יצ"ו
כולל "יוסף הצדיק" אלעד

בענין הגעלה

בשו"ע המקוצר סימן נ"ט סעיף ט"ז הביא מורינו הגר"י רצאבי שליט"א את המנהג הקדום שאחר הקידוש לפני נטילת ידיים לסעודה מקדימים אכילת מיני פירות וקליות ושתית יין, ורק אח"כ נוטלים הידים לסעודה, ובעיני יצחק אהרן מ"ו כתב וז"ל: "ובערב ובבקר אין מברכים אחריהם דהקידוש הוא התחלת הסעודה, אך בסעודה שלישית שאין מקדשים צריך לברך אחריהם". עכת"ד.

ולא זכיתי להבין מדוע צריך להטעם דהקידוש הוא התחלת הסעודה הרי הטעם היותר פשוט הוא, כמו שכתב מרן בסימן קע"ד שיין שלפני הסעודה אם הוא סמוך לסעודה אין צריך לברך עליו ברכה אחרונה לפי שברכת המזון פוטרתו, ובמ"ב שם ביאר טעם הדבר משום דכל דבר שבא לגרר

מכתבים ותגובות

ובכלל, לא חיפשתי להתווכח מה יותר "נכנס" בגמרא, אלא כוונתי במאמר היתה שלאחר שרואים את כל דברי הראשונים והפוסקים בכל הסוגיות האמורות, מקבלים תמונה כוללת שפשוט כמעט כולם היו רגילים להתעטף באופן שהאורך מעוטף סביב הגוף, הוא אומר הוכחה יותר "הסטורית", ולא מצאנו עד לדורות האחרונים מי שהעיד בהיפך, ובחלק של בעל העיטור שם נגעתי באמת בנקודה ההלכתית, מה צודק יותר לפי גדרי הלכות עטיפת ציצית.

לגבי דברי רבינו יהונתן בשיטמ"ק, אכן הוא באמת מגדיר שאורך בגלל שהוא יותר גדול קשה לשער, אבל נראה דקיצר בדבריו, שכן גם הוא כותב "דמידת רחבו מתוך שהוא מועט יכול לשער אותו בעוד הטלית על בעליו", משמע שהדבר אפשרי במציאות, יותר מאשר אורך, וכיצד הדבר יתפרש, אם במציאות נאמר {תאורתית} שהאורך והרוחב כולם פרוסים על קומת האדם בצורה מלאה, מה לי אורך מה לי רוחב, אם האדם יודע לספור סנטימטרים בעינים, שימשיך עוד קצת, אלא ודאי שזה לא רק שינוי "טכני", אלא מונח כאן קושי גדול יותר, והוא בחלק של "בעוד הטלית על בעליו", ולכן

לקט פנינים
מחכמי ומאורי יהדות תימן

תורת אבותינו

דברי התעוררות לעשרת ימי תשובה
חובת קול הבכיה בימים אלו

דברים מוסר יורדים חדרי בטן, על הנהגת האדם בעשרת ימי תשובה, כתב הגאון רבי שלמה בדיחי זצ"ל, בנו של רבינו החן טוב, וז"ל קדשו:
 "צריך אדם ליזהר בעשרת ימי תשובה בתפילה ועסק תורה, ולתקן מה שפגם בכל השנה, ולבכות על רוע מעלליו, ולהוריד דמעות באלו הימים, שהם מסוגלים לכפר עוונותיו, ומובטח לו שאינם חוזרות ריקם. שהרי אמרו חז"ל {זוהר תרומה קס"ה ע"א} שכל השערים ננעלו חוץ משערי דמעה, שהרי דמעה נוטריקון: "דמעה מוחה עוונות האדם", ועוד נוטריקון: דוחה מאה עוונות החוטא.
 אשר על כן, יעורר אדם עצמו לבכי, וייראה כאילו הוא בוכה בתפלתו בקולו. ומכאן שכן כשאומר הוידי וסליחה ומבקש מחילת העון, פשיטא ופשיטא שיהא בבכי ותחנונים. ואם אינו יכול לבכות ממש, מכל מקום יהא קול דברים שמדבר בתפלתו בקול נמוך ומשובר, כאילו הוא בוכה ממש, וכל זה רמז דוד המלך ע"ה {תהילים ו' ט':} "כי שמע ה' קול בכי" לא אמר בכי אלא קול בכי, הקול כאילו הוא בוכה.
 ויאמר הכל בתחנונים, כקול עני ואביון המבקש לחם ומזון, וכן כתוב בזוהר פר' בלק על פס' תפילה לעני {תהי' ק"ב א'}, דתפילת העני מקובלת ומרוצה יותר משערי תפילות, כיון שמתפלל בשברון לב. כיון שראה דוד המלך ע"ה גודל מעלת תפילת העני, דכל שערי שמיים ושערי רחמים מזומנים לפתוח לו, וליכא בכל תפילות שבעולם דקב"ה מקבלה כתפילת העני, עשה עצמו כעני ואביון, פשט לבושא דמלכותא וישב בקרקע כעני ואביון, ואמר {שם פ"ו א'}: "תפילה לדוד הטה ה' אוזן ענני כי עני ואביון אני, וראוי לכל אדם לעשות כן.
 וכן אמר הנביא {ירמיה ל"א ט"ו}: "כה אמר ה' מנעי קולך מבכיח ועיניך מן דמעה", והיה לו לומר מנעי דמעה מבכי ודי בזה, שאין בכי אלא דמעה. ויש לומר כפירוש רד"ק על הפס' "שמע שמעתי אפרים מתנווד" {שם י"ז}, פירוש מתנווד, בוכה ונוהה עכ"ל, מלשון מי ינווד לך {ישעיה נ"א י"ט}, אי נמי לשון נע ונד {בראשית ד' י"ב}, שבוכה ונוהה על גלות השכינה, גלות ראשונה ושניה. וזהו שמע שמעתי, שתי שמיעות של הנעה ושל נדידה, כנגד הבכי והנהייה. וזהו שאמר הכתוב: "על ההרים אשא בני ונהי" {ירמיה ט' ט'}, על כן צריך דמעות באלו הימים, שכן תמצא תיבות של: "שמע שמעתי אפרים מתנווד" = דמעי, וכן אמר הפייטן רבי שלמה אבן גבירול בפיטו לך אלי תשוקתי, אנסך את דמעי לך, והקב"ה רחמן על כל ברייתו, משיב לכל שואל ואינו מחזיר ריקם" עכ"ל הנפלאה.
 {עולת שלמה עמ' תס"ב}

טעם שאומרים בחג הסוכות
לפסוקי "שפטני אלוהים"

מוה"ר חיים סנואני זצ"ל, מבאר בספרו טעם מוסרי נפלא, מדוע בחג הסוכות אומרים אנו בפרק החג את הפסוקים "שפטני אלוהים וריבה ריבי, מגוי לא חסיד וגו', ומה הקשר שלהם לחג הסוכות, וז"ל קדשו:
 "שפטני אלוהים וריבה ריבי - זה זמן כבר אני מסתכל על הפסוק הזה, שהוא ראשי תיבות שאו"ר מל"ח ממו"ת, והם השלשה דברים שאמרו חז"ל {ברכות ל"ד ע"א}, שלשה דברים רובן קשה ומיעוטן יפה, ואלו הם: שאור ומלח וסרבנות. וסרבנות נרמזה בתיבת ממות, על פי מה שאמרו חז"ל {ברכות נ"ה ע"א} שלשה דברים מקצרים ימיו של אדם, מי שנותנין לו כוס של ברכה לברך ואינו מברך, והאומרים לו לעלות לספר תורה ואינו עולה, והמנהיג עצמו ברבנות. משמע שרוב הסרבנות גורמת מות, שאם מסרב לעלות לס"ת מקצרים ימיו וגורם מיתה לעצמו.
 נמצא שלא יהא סרבן כל כך. וכבר הורונו ז"ל כמה היא הסרבנות, הובא בפסק הלכה או"ח {סי' נ"ג ס"ט} וז"ל, מי שאינו שליח ציבור קבוע, צריך לסרב מעט קודם שירד לפני התיבה, ולא יותר מדאי, אלא פעם ראשונה מסרב, וכשיאמרו לו פעם שניה מכין עצמו כמי שרוצה לעמוד, ופעם שלישית יעמוד וכו'.
 ואחרי הרמז הזה אמרתי בליבי, כי צריך עיון גדול מה טעם נרמזו שלשה דברים אלו בפסוק זה שאנחנו אומרים אותו **בחג הסוכות**. והטעם בצריך עיון עד שיקף וירא ה' משמיים. {נראה שרבינו נשאר זמן רב בקושיא זו, עד שהוסיף וכתב ע"ז:
ולפי קוצר דעתא אפשר לתת טעם לפי הפשט, והוא, כי לפי שיום טוב ראשון של סוכות נקרא יום ראשון אף על פי שהוא בט"ו לחודש, דרשו חז"ל לרמוז לנו שהוא ראשון לחשבון עוונות {מד' תנחומא אמור ל', ל'}. ולהיות כי דברי חכמים עצה, דברי חכמים רפואה, דברי חכמים חכמה ועושר, והם ז"ל הזהירונו משלשה דברים אלו שרובן קשה, לכן אנחנו מבקשים מהקב"ה שיצילנו מהם, **בחג הסוכות שהוא תחילת השנה, וליכא מילתא דלא רמיזא באורייתא, וק"ל האס"ף" עכ"ל.
 {מספרו תורת חכם על הנ"ך עמ' צ"ו}**

הרחיבי מקום אהלך

כולל "יוסף הצדיק" לבירור מנהגי תימן מרחיב את שערו. לאחר הסניפים המצליחים באלעד ובנתיבות, הגיעו להנהלת הכולל פניות רבות מכל רחבי הארץ לפתיחת סניף לכולל יום הששי ללימוד מנהגי תימן באיזור מגוריהם. לאחר התלבטויות הוחלט לפתוח סניף נוסף בעיר בית שמש, בו נמצאת קהילת אברכים חשובה מבני עדתינו הי"ו.

בני הכולל בבית שמש עוסקים באותה סוגיה בה עוסקים באלעד ובנתיבות, סוגיית הג'עלה, ועומדים בקשר זה עם זה בליבון הסוגיה ומקורותיה. תודתנו לתורמים היקרים הנושאים בעול אחזקת הסניפים, ולנציגינו בבית שמש הרב חובב גרידי שליט"א. ויתן ה' כח שתמשך העשייה, ויפתחו עוד ועוד סניפים בכל רחבי הארץ אכי"ר.

הידעת ? ? ?

שכך הוא מנהג אבותינו הקדושים דור אחר דור:

הלכות שבת

- ❖ מנהג השאמי לומר בתפילת ערבית של שבת, שבת קדשך וינוחו "בה", ובשחרית ומוסף, שבת קדשך וינוחו "בו", ובמנחה "שבתות" קדשך וינוחו "בם". ומנהג הבלדי לגרוס בכולם "שבתות" קדשך וינוחו "בם". (שע"ה ח"ב סימן נ"ח סעיף ו')
- ❖ פיוט יגדל אלוקים חי, הבית האחרון של הפיוט, שהוא אלה שלוש עשרה הם עיקרים וכו' נוהגים לאומרו שלא בניגון. (שם סעיף י' הערה כ"ח)
- ❖ מנהגינו [בכל שלושת הסעודות] להקדים לאכול מיני פירות וקליות ולשתות יין או יי"ש, ואומרים בנתיים שירות ותושבחות מעניין שבת, [ויש המוסיפים ללמוד במדרשים ובמפרשים מעניין הפרשה, או במשנה מסכת שבת] ורק אח"כ נוטלים ידיהם וסועדים, ובערב ובבוקר אין מברכים אחריהם, אך בסעודה שלישית צריך לברך אחריהם [עכ"פ בהרהור הלב], ויש מקומות שעושים כל זה אחרי ברכת המזון. (שם סימן נ"ט סעיף ט"ז הערה מ"ו)

שיעור הלכתי
בעיר צפת

ביקור מיוחד ערך ראש הכוללים הרה"ג יוסף צברי שליט"א בעיר הקודש צפת, לחיזוק קהילת תימן במקום, בשבת קדש פרשת נשא תשע"ב. הרב התארח בבית הכנסת "אלשבזי" ברחוב סמטת הדסה בעיר, ומסר שיעור הלכתי

במשך שעה וחצי במנהגי תימן, למתאספים הרבים במקום. הרב צברי בירך את בני הקהילה כי ירחיב את גבולם ויצא שמעם בכל הארץ.

בני קהילת תימן תושבי העיר הודו לרב על החיזוק הגדול שנתן להם בביקורו ובדבריו. התודה והברכה לגבאי המסור הרב יואב נדב הי"ו, ולידידינו הרב אלעד יוחנן שליט"א על פועלם וטרחתם בארגון שבת זו.

שאלות שנשאל
מרן שליט"א

הלכות נטילת ידיים

שאלה א': נגע בידו אחת במקום מכוסה, האם צריך ליטול את שתי ידיו?
תשובה: רק ידו אחת:

שאלה ב': נגע במרפקו במקום מכוסה, האם צריך ליטול ב' ידיו?
תשובה: רק בנוגע בכף היד צריך נטילה:

שאלה ג': נגע במקום מכוסה המצריך נטילה, ואח"כ נגע בידי חברו, האם צריך החבר ליטול ידיו?
תשובה: ראוי שגם חברו יטול ידיו:

שאלה ד': הכניס ידו אחת לבית הכסא האם נוטל שתי ידיו?
תשובה: ראוי ליטול את שתי ידיו:

שאלה ה': הכניס רגלו לבית הכסא, האם צריך ליטול ידיו?
תשובה: לא:

חידודין

במנהגי תימן

"מקדימה באכילה ובמדרש מענין הפרשה, ובנתיים אומרים שירה ולא חשיב הפסקה"

החידה מגליון 8

"השותות כמוות שהוא, לרמב"ם שהכל בירך הוא, אולם למרן אינו מברך כלל ומנהג תימן כדעתו ז"ל"
הפיתרון: השותה שמן זית.
הזוכה: הרב אריאל מלאכי / אלעד

בין הפותרים נכונה, יוגרל שובר בסך 100 ₪ לקניה מספרי מכון פעולת צדיק.

מתנת המכון.

תשובות ניתן להעביר במס' 050-4121890 {או בתא קולי כאשר אין מענה} עד איסרו חג סוכות, ההגרלה תיערך בל"ג בר"ח מרחשון.

התודה והברכה

לידידינו הדגול איש חי

ורב פעלים לתורה,

רבי **שלום אביטל** יצ"ו

מ"עולם הדפוס"

על נדבת ליבו הרחב, במתן סיוע להדפסת העלון, יהי ה' בסעודו, ויזכה לראות בניים ובני בניים עוסקים בתורה ובמצוות. אמן

התודה והברכה

לידידינו האברך החשוב אשר

מסייע רבות לניהול רשת הכוללים

הרב **אליהו גיספאן** יצ"ו

ימלא ה' כל משאלותיו לטובה

ויזכו לראות בניים ובני בניים הולכים בדרך ה'.
ההנהלה

זכות הלימוד בעלון זה מוקדש:

להצלחת

התינוק **ליאל בן נריה** נ"י שיגדל לתורה ויראת שמים, ויזכו הוריו לרוות ממנו רוב נחת. אמן

להצלחת

השה"ט **יוסף חי** בן ר' זכריה הי"ו בכל אשר יפנה, וימלא השי"ת משאלותיו לטובה אמן

להצלחת

רבי **אבישי מהצרי** יצ"ו ב"ר יואב בכל העניינים

לעילוי נשמת

מארי **יוסף מתי** בן אהרון **עומסי** זצ"ל ת.נ.צ.ב.ה.

להצלחת

השה"ט **עשאל אבינועם** בן ר' זכריה הי"ו בכל אשר יפנה, וימלא השי"ת משאלותיו לטובה אמן

להצלחת

השה"ט **רון אברהם** בן יוסף מתי **עומסי** הי"ו ברוחניות ובגשמיות ובגידול הבנים

מקומות החלוקה:

אופקים
אליכין
אלעד
אלקנה
אשתאול
בית דגון
בית שמש
בני ברק
בני ראם
ברקת
גדרה
גני תקוה
הוד השרון
זכרון יעקב
חשמונאים
ירושלים
מדריך עוז
מדיעין
נס ציונה
נתיבות
עמנואל
עפולה
פרדסה
פתח תקוה
קרית אתא
קרית ים
קרית ספר
ראש העין
ראשון לציון
רחובות
רכסים
רמת השרון
רמת עמידר
תל אביב

מפיצי העלונים:
הרב ניר טיידי יצ"ו - 052-7635645
הבה"ח יוסף מחפוד יצ"ו - 050-4183534

מזקנים אתבונן

חנות הדברים בירושלים של הגאון מארי סאלם חבשוש זצ"ל

דבר ידוע לרבים, כי אבותינו בתימן שילבו בחיי תורתם שהיתה באמת "קבע", מעט מלאכת "עראי" לצורך קיום נפשם ובני משפחתם, מאחר ובתימן לא היו מסגרות של "כוללים" כהיום שנותנים מלגות קיום לצורך לימוד תורה. דא עקא, שמחמת כן יש כאלה אשר רוצים מאורח חיים זה של אבותינו, לנסות ולומר כי גם היום יש לשלב "תורה ועבודה" מתוך בחירה ח"ו, {ולא מתוך הכרח} וכאלו טחו עיניהם מיראות כי במצב של היום אין אפשרות לעשות את המלאכה "עראי" כאשר דורשים מכל אדם ממוצע נוכחות עבודה של 8-12 שעות ביום, דבר שלא מותר לו זמן לעצמו וכ"ש לתורתו, ומי מדבר על תורתו "קבע"...

לצורך בירור הדברים והארתם באור הנכון, הבאנו לפניכם עדות, על חייו המופלאים של הגאון הגדול מארי סאלם חבשוש זצ"ל, מגדולי רבני עדת תימן בירושלים, שלצורך אחזקת משפחתו הגדולה עסק במכירת בדים.

מסודרת מאוד. בכל פינה היה גליל בד, כאשר לידו רשום בדיוק המחיר של אותו בד למטר. על הנכנס פשוט היה לבחור באיזה סוג בד הוא רוצה, למדוד לעצמו כמה מטרים נצרכים לו, לחתוך אותם במספרים שעמדו הכן לכל דורש, לעשות בעצמו את החשבון, ולתת את הכסף לפחית שהיתה לצידו של מארי סאלם חבשוש, שעדין היה ממשיך בלימודו ללא הפסק. אם היה צריך עודף, היה נוטל הלקוח זאת מאותה קופת הכסף שהיתה ליד מארי סאלם. לאחר השעה 12.00, היה מארי סאלם קם, סוגר את "חנותו", כאומר: עד כאן השתדלתי בעבור פרנסתי... ופונה מיד לבית המדרש להגות בתורה עם חבריו הרבנים. "ברור לי" אומר בן שיחנו, "כי מארי סאלם לא היה יכול לדעת מי נכנס לחנות ומי יצא ממנה, מי לקח מה, וכמה לקח, מי שילם יותר ומי פחות, מרוב שהיה שקוע בלימודו גם בהיותו נמצא בחנותו".

כך היו נראים חיי ה"תורתו קבע ומלאכתו עראי" של אבותינו ורבותינו הקדושים חכמי תימן, התמדה ושקיעות כזאת בתורה, שאף אם נשב כל היום בבית המדרש הלואי שנגיע אליה... **הג"ר** סאלם זצ"ל נולד בשנת תרע"ח בירושלים, לאביו הגאון רבי יהודה חבשוש זצ"ל (נכד השושנת המלך) שהיה אב"ד בביה"ד לקהילות תימן בי-ם, המשיך את אביו בראשות הישיבה לבני ק"ק תימן בשכונת נחלת צבי, ונלב"ע בגיל נ"ו שנה בלבד לאחר מחלה. לזכרו י"ל הספר "אוהב שלום".

זכותו תעמוד לנו ולכל ישראל אכי"ר.

הדברים נכתבו מפי אחד מבני המקום שגרו בשכונתו והיו מבאי חנותו. דומנו, כי למקרא דברים אלה נוכל להווכח באמת מה היא "מלאכה עראי" ומה היא "תורתו קבע".

"חנותו של מארי סאלם חבשוש, נפתחה אך ורק בין השעות 8.00-12.00, כל מי שהיה מגיע לחנות, היה נתקל במארי סאלם שיושב בפנינתו, וכל כולו שקוע בלימוד תורתו, אינו מבחין מי נכנס ומי יוצא. החנות היתה

יצא לאור ספר
"אשמורות המדויק"
במהדורה שניה (כריכה קשה)
ע"פ הדרכתו המלאה של מרן פוסק עדת תימן הגאון רבי **יצחק רצאבי שליט"א** ניתן להשיג ב"עולם הדפוס" רחוב ברינבוים 19 ב"ב 057-3-111-606

חידושים ופרפראות לחודש אלול

טעם לפתיחת הסליחות בימים הנוראים בפס' ואני ברוב חסדך

הגאון רבינו יצחק ונה זצ"ל, מבאר לנו בספרו, מדוע מנהיגנו לפתוח את הסליחות בימים הנוראים, בפסוק ואני ברוב חסדך אבוא ביתך וגו', משום שפסוקים אלו מרמזים לאבות הקדושים, ולכן מזכירים אנו זכותם טרם נבקש סליחתנו מאבינו שבשמים, שבזכותם ישמע שועתינו וקולינו. ואלו דבריו:

"ואני ברוב חסדך, נהגו לפתוח בזה המזמור קודם הסליחות, לפי שבו כלולים האבות כולם. כיצד? **"חסדך"** - זה חסד לאברהם (מיכה ז' י"ב), **"אבוא ביתך"** - כנגד מה שאמר ביעקב "יושב אהלים" (בראשית כ"ה כ"ז), שהיה משמש באהלי תורה שהם בתי כנסיות ובתי מדרשות של אל ברוך הוא, שנאמר אשרי יושבי ביתך (תהי' פ"ד ה').

"ביראתך" - כנגד מה שאמר "ופחד יצחק היה לי" (ברא' ל"א מ"ב), ונתאחר יצחק בפסוק. (ועיין מקורו מדברי הזוה"ק בהקדמה ח"א דף י"א ע"ב).

(ועתה מבאר רבינו, מדוע באמת גם לפי סדר זה קודם יצחק ליעקב כפי סדר קדימתם בתולדותם): ומשמע המילה "אבוא ביתך" שהוא כנגד יעקב, "ביראתך" כלומר ביצחק שכבר קדם ליעקב, כיון שאמר ביראתך, משמע רוצה לומר עם יראתך שהוא כנגד יצחק, ואין קושיא בזו. (ר"ל שהאומר מבאר שהוא מגיע לבית

ה' "אבוא ביתך", כאשר יש בליבו כבר את יראת ה' הנרמזת בתיבת "ביראתך" מקודם, ולכן לפי זה קודם יצחק הנרמז ביראה ליעקב הנרמז בבית, אלא) ואף על פי כן אחרו (הרמז בפסוקים, ליצחק) מפני שהוא דין. (ואין רצונינו לעורר דין מתחילה אלא לעורר הרחמים עלינו).

(מפירושו לתכלאל "פעמון זהב", הנדפס בחלקו בס' פיוטי הסליחות לר"ה ויר"כ)

בחדש אלול ינהג בענוה

על הפס' "מוזר הייתי לאחי ונכרי לבני אמי" {תהילים ס"ט ט'} , כותב הגאון מהר"ח סנוואני זצ"ל וז"ל:

"אפשר לרמז כי "מוזר הייתי", ראשי תיבות מ"ה, "לאחי ונכרי לבני אמי", ראשי תיבות למפרע אלול, וסופי תיבות ארבע יוד"ן, כנגד ארבעים יום שמראש חודש אלול עד יום הכיפורים. רצונו לומר, שבימים אלו יעשה עצמו מ"ה, לשון מיעוט, על דרך "ונחנו מה" {שמות ט"ז ז'}, וינהוג בדרכי התשובה להיות נבזה ונמאס.

וראשי תיבות וסופי תיבות "מוזר הייתי" רמיה, שיעשה רמיה עם יצר הרע שלא יוכל לפתות ולהסיתו. {וכמ"ש חז"ל ע"ז בתחבולות תעשה לך מלחמה} "עכ"ל.

(תורת חכם עמי קל"ד)